

DERS: EĞİTİM YÖNETİMİ

Dersin verildiĐi Fakülte:	EĞitim Bilimleri Fakültesi
Bölüm:	Rehberlik ve Psikolojik Danışma
ÖĞretim Üyesi:	Doç. Dr. Şakir ÇINKIR
İletişim:	scinkir@gmail.com

4.Hafta: ÖĞRETİMİN ÖRGÜTLENMESİ

Sunu Akışı

1. Hazırlık Soruları
2. Okul: Temel Sistem
 - 2.1.Okulun Tanımı
 - 2.2.Okulun Görevleri
 - 2.3.Okul Odaklı Eğitim Yönetimi
 - 2.4.Çok Amaçlı Okul
 - 2.5. Hizmet İçi Eğitim Merkezleri
 - 2.6. Özel Eğitim Okulları
3. Eğitimin Üst Sistemleri
 - 3.1. Milli Eğitim Bakanlığı
 - 3.2. İl-İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
4. Özet

HAZIRLIK SORULARI

1. Eğitimin temel sistemi olan okul nasıl oluřtu?

2. Okulun tanımı ve görevleri nelerdir?

3. Okula ne gibi eleştiriler yapılmaktadır?

4. Okul odaklı eğitim yönetimi nedir?

5. Çokkamaçlı okul nedir?

6. Hizmet içi eğitim merkezleri neden önemlidir?

7. Özel eğitim okulları neden önemlidir?

OKUL: TEMEL SİSTEM

Öğretim basamakları, öğretim düzeyine göre okulların birbirlerinin üzerine konulmasıyla oluşur.

- Böylece *öğretim basamakları dizisi* ortaya çıkar.

Öğretimi örgütleme ise, okulun örgütsel yapısının oluşturulmasıyla başlar.

- *Okul*, işlevlerini gerçekleştirecek yönetsel bir yapıya kavuşturulur.

Çoğalan okulların üzerine, ilçe, il eğitim örgütleri gibi örgütler (aracı üst sistemler) ve bakanlık gibi örgütler (üst sistemler) kurulur.

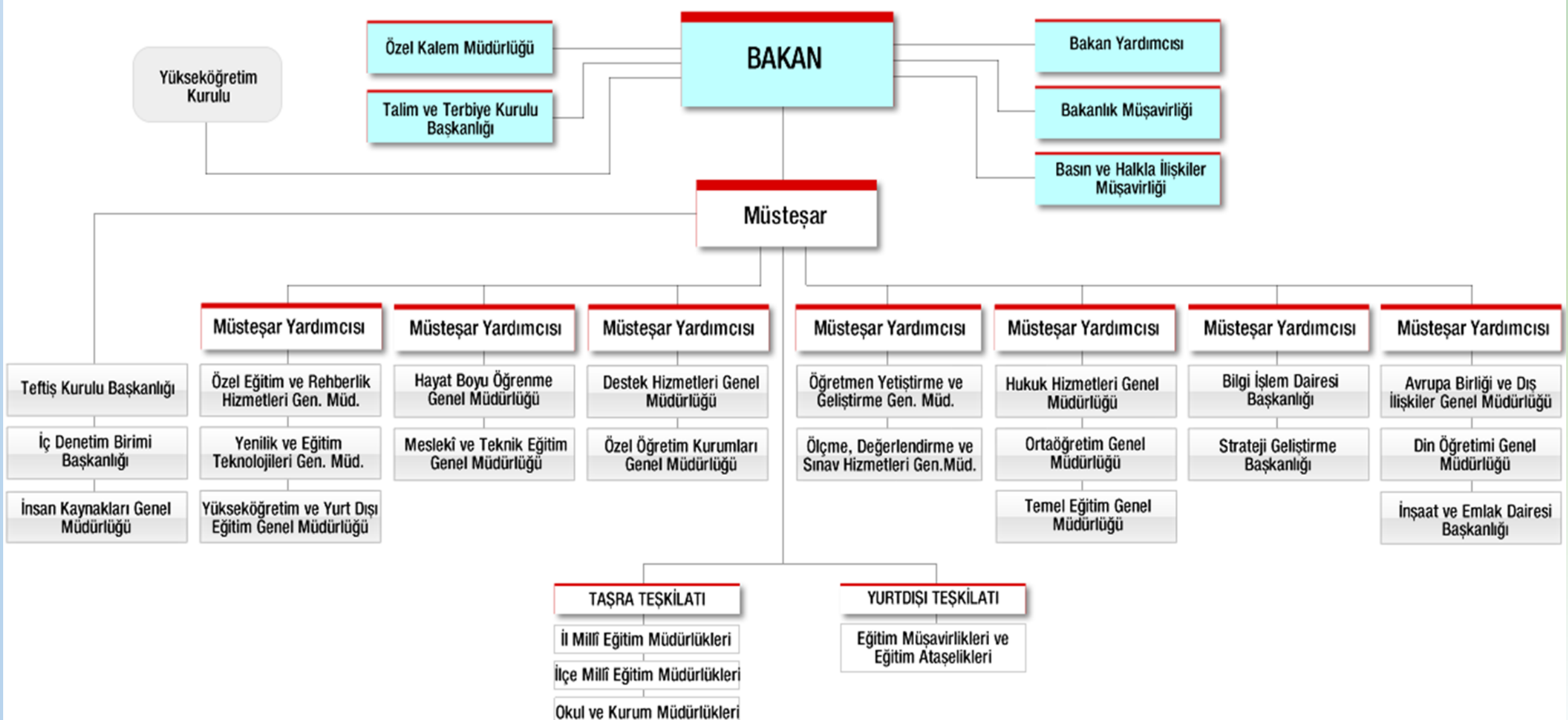
- Böylece, aşağıdan yukarıya bir *eğitim örgütleri dizisi* ortaya çıkar.

Öğrencilerini okuyazar yapmak okulun asıl görevidir. Günümüze dek okuyazarlık da anlam değiştirerek okulun görevini ağırlaştırmıştır.

Geleneksel anlamda okuyazarlık, okuma, yazma ve rakamsal bilgileri kullanabilmedir. Daha geniş anlamda okuyazarlık, çevremizdekileri anlamlandırabilme ve kendi anlamlarımızı oluşturmak açısından farklı sembolik (simgesel) sistemleri kullanabilme, bu sistemleri birleştirebilme ve bunlardan yeni anlamlar ortaya koyabilme ..."dir. (Altım, 2005, 2).

UNESCO'nun işlevsel tanımına göre okuyazarlık, insanın "... toplumsal ve kültürel çevresinde, mekanik olarak yazılı materyalleri seslendirebilmesi; bunları sözcüklerle ve cümlelerle kullanabilmesi; ... kendini ifade edebilme becerilerini kazanmış olması ..."dır (Aktaran Altun, 2005, 2).

OKUL: TEMEL SİSTEM

OKUL: TEMEL SİSTEM

Okul'un Tanımı

Yönetimin yüreği okulda atar. Eğitim sisteminin etkililiği, okulun iyi yönetilmesine bağlıdır.

Öğretimin iyi planlanması,

Sorunlarının etkili çözülmesi,

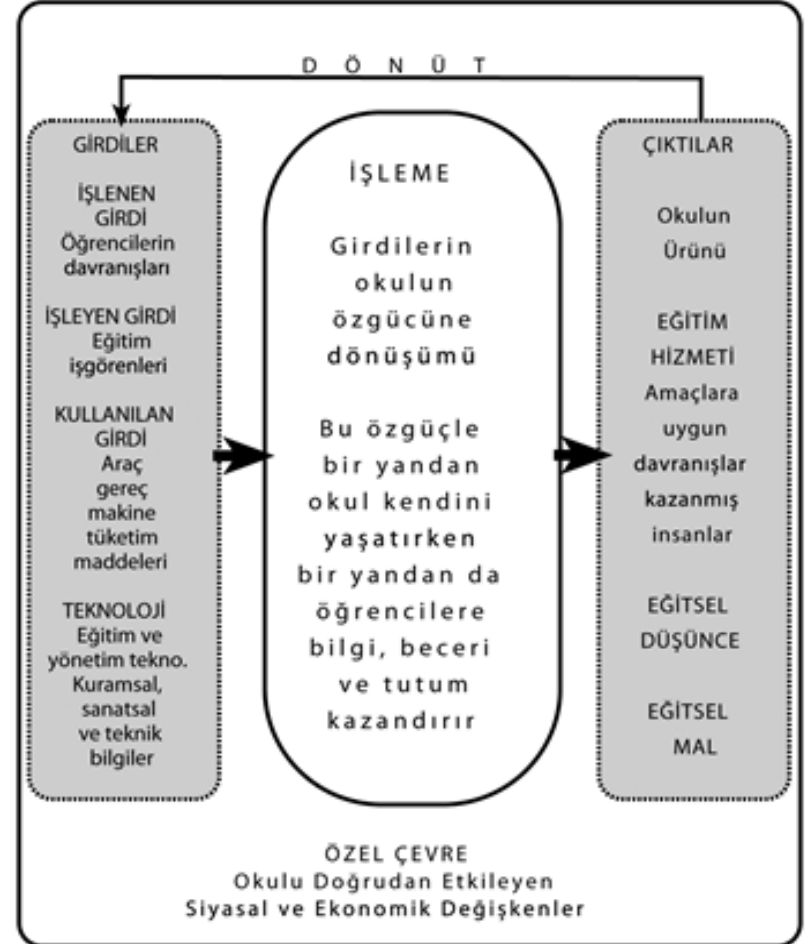
Okulun var güçlerinin etkili örgütlenmesi ve eşgüdümlemesi,

İşgörenlerinin birbirleriyle sağlıklı iletişim kurmaları,

ve bütün bunların iyi denetlenmesi gerekir.

Okulun iyi yönetilmesi için,

BİR SİSTEM OLARAK OKUL

OKUL: TEMEL SİSTEM

Okulun Görevi

Türkiye Cumhuriyeti
Anayasasına göre
okulun amacı ve
görevi,

Atatürk ilke ve
devrimlerine,

laik, demokratik,
sosyal hukuk
devletinin
ilkelerine uygun,

öğrencinin eğitim
gereksinmesini
karşılamanın bir
öğretim yapmaktır.

Okulun amaçları ve
görevleri,

Milli Eğitim Temel
Kanunu'nda,

Yükseköğretim
Kanununda,

Her okulun eğitim
programının
başında yer
almaktadır.

OKUL: TEMEL SİSTEM

Okul Odaklı Eğitim Yönetimi

Okul odaklı yönetim görüşüne göre okul,

Eğitim sisteminin etkililiği, okulların etkili olmasına bağlıdır. Bu yüzden eğitim sisteminin tüm kaynakları, okula odaklanmalıdır. Onuncu Milli Eğitim Şûrası okulu, eğitim sisteminin odağına almayı kararlaştırmıştı.

Okul odaklı yönetim eğitim yönetiminde yeni bir stratejidir. Okul odaklı yönetim, sorunların *yerinde* çözülmesini sağlamak için okuldaki eğitim işgörenlerini yönetime katmak; onların yeterliklerine ve bilişsel güçlerine güvenerek, verilen kararların uygulanması sorumluluğunu yüklenmelerini sağlamaktır.

(1) eğitsel iletişim, bilişim, danışma ve araştırmanın,

(2) eğitim programlarını geliştirme ve değerlendirmenin,

(3) eğitim işgöreninin, öğrencinin ve toplumun yaratıcı çalışmalarının,

(4) eğitim yatırımlarının; kısaca her türlü eğitim işlevinin, *merkezi* olmalıdır.

OKUL: TEMEL SİSTEM

Çokamaçlı Okul

Çokamaçlı okulun, öğrencilerin, toplumun ve devletin eğitim gereksinmelerine daha çok uygun olacağı varsayılmakta; böylece okula yapılan eleştirileri azaltacağı sanılmaktadır.

1981 yılında toplanan Onuncu Milli Eğitim Şûrası, ortaöğretim düzeyinde, ikisi de çok amaçlı olan, lise ve teknik okulu önermişti. Ayrıca ileride bu iki çokamaçlı okulun birleştirilerek ortaöğretimin bütünleşmesini sağlamak için, mesleki ve teknik öğretim programlarının da bulunduğu çokamaçlı okulun, yurt düzeyinde yayılmasını hedef olarak göstermişti.

Çokamaçlı okulun eğitim programlarında, ortak derslerle birlikte, programın türüne, düzeyine ve alanına, okulun çevresine, yerel olanaklara göre, mesleğe hazırlayıcı ya da meslek kazandırıcı derslere de yer verilebilir.

TÜBİTAK, Yapı Araştırma Enstitüsünün 1972'de yaptığı araştırma çokamaçlı okul için yapılacak yatırımın, şimdiki çok türlü ortaöğretim okullarına yapılacak yatırımdan daha az olacağını göstermişti.

Çokamaçlı okul konusundaki bir araştırma, Batı Avrupa'da gelişmiş ülkelerin birçoğunda çokamaçlı okulların açıldığını göstermektedir. Çokamaçlı okulların açılmasıyla, öğretmen gücünde, eğitim olanaklarında, öğrenci taşıma masraflarında büyük ölçüde tutumluluk sağlanmıştır.

OKUL: TEMEL SİSTEM

Hizmet İçi Eğitim Merkezleri

Hizmet içi eğitim, çalışanların eğitim gereksinmelerini karşılayarak okulun veremediklerini vermeye çalışan; çalışanların sorunlarına çözüm getirdiği için de daha çok etkili olan ve aranan bir eğitim biçimidir.

Hizmet içi eğitim hekimlik, mühendislik gibi birçok meslekler için bir zorunluluk olduğu gibi yönetim ve öğretim mesleğinde çalışanlar için de bir zorunluluktur.

Osmanlı Devleti'nde bilinebilen ilk hizmet içi eğitim etkinliği, 1868'de öğretmen okulunda, sübyan mekteplerinde çalışan öğretmenlere, yeni öğretim yöntemlerini öğretmek amacıyla açılan kurslardı.

Cumhuriyet'te, 1928'de öğretmenlere yeni Abecenin öğretilmesi için hizmet içi eğitim etkinlikleri düzenlenmişti.

1950'li yıllarda, beş yıllık köy enstitüsü mezunlarına altıncı yılı tamamlamak için öğretim yapıldı.

1960 yılına kadar, Bakanlıktaki her genel müdürlük zaman zaman, kendi öğretmen ve yönetmenlerine kurslar açtı.

1960'da Bakanlık merkez örgütünde, Öğretmen Okulları Genel Müdürlüğüne bağlı, Öğretmeni İşbaşında Yetiştirme Bürosu kurulduktan sonra, öğretmen ve yönetmenlerin hizmet içinde yetiştirilmesi için düzenli eğitim etkinlikleri başladı.

1983'de kabul edilen 2809 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Hakkındaki Kanun ile "Üniversiteleri, alt düzeydeki eğitim kurumlarının öğretmenlerine ve yöneticilerine... hizmet içi eğitimle ilgili kursları açmak ve düzenlemekle yükümlü kılmaktadır.

OKUL: TEMEL SİSTEM

Özel Eğitim Okulları

Özel eğitim, bütün öğretim basamaklarında, özel eğitimi gerekseyenler için gerçekleştirilmesi gereken bir eğitimidir.

Bu yüzden, özel eğitimi gerekseyenler için, özel eğitim programları uygulamak her basamaktaki okulun görevidir.

Ama gelişimleri ya da özürleri yüzünden normal çocuklardan ayrılık gösteren çocukların, kendine özgü yöntemlerle eğitilmesi gerekmektedir.

Bu gereklilik Anayasa'nın 42. maddesinde, "Devlet durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır" tümcesiyle yasallaştırılmaktadır.

Cumhuriyet Dönemi'nde özel eğitimi gerekseyen çocuklar için eğitim girişi 1923'te İzmir'de körler ve sağır için açılan okullarla başladı.

1949'da Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkındaki Kanun çıkarıldı. Bu kanunun gereği olarak illerde koruma birlikleri ve yetiştirme yurtları açıldı.

1955 yılından sonra, özel eğitimi gerekseyen çocukları tanılamakla, eğitimleri için okullara yardım etmekle ve bu konuda araştırma ve çalışmalar yapmakla görevli rehberlik ve araştırma merkezleri kuruldu.

Özel eğitim için ilk yönetmelik, 1962 yılında çıkarıldı. Özel eğitim alanındaki şimdiki olanakların sağlanmasında, 1972'de kurulan Özel Eğitim Çalışma Grubunun çalışmalarının; Devlet Planlama Teşkilatı'nın özel eğitime ilişkin beş yıllık kalkınma planlarına koyduğu önlemlerin; İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün çalışmalarının büyük etkileri oldu.

EĞİTİMİN ÜST SİSTEMLERİ

Milli Eğitim Bakanlığı'nın Görevleri

a) Okul öncesi, ilk ve orta öğretim çağındaki öğrencileri bedeni, zihni, ahlaki, manevi, sosyal ve kültürel yönünden geliştiren ve insan haklarına dayalı toplum yapısının ve küresel düzeyde rekabet gücüne sahip ekonomik sistemin gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatarak geleceğe hazırlayan eğitim ve öğretim programları tasarlamak, uygulamak, güncellemek; öğretmen ve öğrencilerin eğitim ve öğretim hizmetlerini bu çerçevede yürütmek ve denetlemek.

b) Eğitim ve öğretimin her kademesi için ulusal politika ve stratejileri belirlemek, uygulamak, uygulanmasını izlemek ve denetlemek, ortaya çıkan yeni hizmet modellerine göre güncelleyerek geliştirmek.

c) Eğitim sistemini yeniliklere açık, dinamik, ekonomik ve toplumsal gelişimin gerekleriyle uyumlu biçimde güncel teknik ve modeller ışığında tasarlamak ve geliştirmek.

ç) Eğitime erişimi kolaylaştıran, her vatandaşın eğitim fırsat ve imkânlarından eşit derecede yararlanabilmesini teminat altına alan politika ve stratejiler geliştirmek, uygulamak, uygulanmasını izlemek ve koordine etmek.

d) Kız öğrencilerin, özürliülerin ve toplumun özel bilgi bekleyen diğer kesimlerinin eğitime katılımını yaygınlaştıracak politika ve stratejiler geliştirmek, uygulamak ve uygulanmasını koordine etmek.

3797 sayılı Milli Eğitim Teşkilatı ve Görevleri Hakkında Kanunu kaldıran, 6/4/2011 tarihli ve 6223 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca 25/8/2011 tarihinde kararlaştırılan, Milli Eğitim Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Milli Eğitim Bakanlığının görevleri ifade edilmiştir.

EĞİTİMİN ÜST SİSTEMLERİ

Bakanlık Makamı

“Bakanlık teşkilatının en üst amiri olan **Bakan**, Bakanlık icraatından ve emri altındakilerin faaliyet ve işlemlerinden Başbakana karşı sorumlu olup aşağıdaki görev, yetki ve sorumluluklara sahiptir:”

“a) Bakanlığın Anayasaya, kanunlara, hükümet programına ve Bakanlar Kurulunca belirlenen politika ve stratejilere uygun yönetmek.”

b) Bakanlığın görev alanına giren konularda politika ve stratejiler geliştirmek, bunlara uygun olarak yıllık amaç ve hedefler oluşturmak, performans ölçütleri belirlemek, Bakanlık bütçesini hazırlamak, gerekli kanuni ve idari düzenleme çalışmalarını yapmak, belirlenen stratejiler, amaçlar ve performans ölçütleri doğrultusunda uygulamayı koordine etmek, izlemek ve değerlendirmek.”

“c) Bakanlık faaliyetlerini ve işlemlerini denetlemek, yönetim sistemlerini gözden geçirmek, teşkilat yapısı ve yönetim süreçlerinin etkililiğini gözetmek ve yönetimin geliştirilmesini sağlamak.”

“ç) Faaliyet alanına giren konularda diğer bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.”

“Müsteşar ve Müsteşar yardımcıları. Müsteşar, Bakandan sonra gelen en üst düzey kamu görevlisi olup Bakanlık hizmetlerini, Bakan adına ve onun emir ve yönlendirmesi doğrultusunda, mevzuat hükümlerine, Bakanlığın amaç ve politikaları ile stratejik planına uygun olarak düzenler ve yürütür. Bu amaçla, Bakanlık birimlerine gereken emirleri verir, bunların uygulanmasını gözetir ve sağlar. Müsteşar, bu hizmetlerin yürütülmesinden Bakana karşı sorumludur. Müsteşara yardımcı olmak üzere Müsteşar Yardımcıları görevlendirilir.”

EĞİTİMİN ARACI ÜST SİSTEMLERİ

İl Milli Eğitim Müdürlüğü

İl İdaresi Kanunu'na göre Vali, ildeki tüm devlet işlerinin sorumlusudur. Başka bir deyişle, Vali ilin en yüksek düzeydeki kamu yönetmenidir. Valinin görevleri arasında ilin eğitim işlerini yönetme görevi de vardır.

Valinin ildeki eğitimi yönetme görevi, ilin eğitim örgütü eliyle gerçekleştirilir. İlin eğitim örgütü, valilik örgütünün bir parçasıdır. İl eğitim örgütü, eğitim işlerini yürütmekten dolayı valiliğe karşı sorumludur.

İl İdaresi Kanunu'na göre milli eğitim müdürlüğü, ilin yönetim şubelerinden, müdür ise ilin şube başkanlarından biridir. Müdür bu unvanı ile ilin yönetimindeki eğitim işlerinin sorumlusudur. Milli eğitim müdürü, ayrıca öbür şube başkanlıklarının yapacakları eğitimle ilgili işlerde de öneri vermeye yetkilidir.

652 sayılı MEB'nin Teşkilat ve Görevleri Hakkında K.H.K.'ye göre "Her ilde ve ilçede bir milli eğitim müdürlüğü kurulur. İlçe milli eğitim müdürlükleri, görev ve hizmetleri yürütürken il milli eğitim müdürlüklerine karşı sorumludur. İl ve ilçelerin sosyal ve ekonomik gelişme durumları, nüfusları ve öğrenci sayıları göz önünde bulundurularak bu müdürlükler farklı tip ve statülerde kurulabilir ve bunlara farklı yetkiler verilebilir."

İl milli eğitim müdürlüğüne verilen yukarıdaki görevleri müdürlükteki şubeler yapar. İlin büyüklüğüne göre bu şubeler ayrı ayrı ya da birleştirilerek bir şube müdürünün sorumluluğuna verilebilir. Şubeler il eğitim örgütünün (aracı üst sistemin) alt sistemleridir.

Milli eğitim müdürlerinin yardımcıları da vardır. Müdürün yardımcıları, milli eğitim müdürüne yardım ederler.

İl milli eğitim müdürüne doğrudan bağlı birimler de vardır. Bunlar, eğitim denetmenleri başkanlığı, eğitim araçları merkezi başkanlığı, sağlık eğitim merkezi, rehberlik ve araştırma merkezi, eğitim uzmanları bürosu, sivil savunma uzmanlığı, halk eğitim merkezi gibi birimlerdir. Bu birimlerin her birinin kendilerine özgü yönetmeliği vardır.

EĞİTİMİN ARACI ÜST SİSTEMLERİ

İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

1933 yılında yasalaşan 2287 sayılı Maarif Vekaleti Merkez Teşkilatı ve Vazifeleri Hakkındaki Kanun illerde eğitim müdürlüklerini, ilçelerde maarif memurluklarını kurmuştu.

- O yıllarda ilçenin nüfusu şimdikinden çok azdı. İlçelerde ilkokullardan başka okul yoktu.
- Ancak çok büyük ilçelerde ortaokul vardı. Bunlar da doğrudan bakanlığın denetimi altındaydı.

1980'lere gelindiğinde ilçelerin nüfusu hızla artmış; ortaokul köylere kadar yayılmış, ortaöğretim okulu olmayan ilçe kalmamıştı.

- Buna karşın 1930'larm eğitim örgütü ilçelerde olduğu gibi kalmıştı.
- 1970li yıllarda yapılan eğitime ilişkin araştırmalar, ilçe eğitim örgütünün güçlendirilmesi gerektiğini ortaya çıkartmıştı.

Bu araştırmalara dayanarak Onuncu Milli Eğitim Şûrası, ilçe eğitim örgütünün, etkili birim olmasını kararlaştırdı.

- Şûra'nın bu kararma dayanarak Milli Eğitim Bakanlığı, 1981 yılında, ilçelerin ilköğretim müdürlüklerini ilçe milli eğitim müdürlüğüne dönüştürdü.

İl İdaresi Kanununa göre, kaymakamın ilçe düzeyinde yetkileri, valinin il düzeyindeki yetkilerine koşuttur.

Kaymakam, ilçedeki eğitim işlerini ilçenin eğitim örgütü eliyle yürütür. İlçe eğitim örgütü, eğitim işlerini yönetmekten dolayı kaymakamlığa sorumludur.

İlçe eğitim örgütünü, ilçe milli eğitim müdürü yönetir. İlçe eğitim müdürlüğü aynı anda ilçe yönetiminin bir şubesidir.

İlçe eğitim müdürleri eğitim konularında bağlı olduğu il milli eğitim müdürüne karşı sorumludur. Kaymakamlık, valiliğe bağlı olduğundan ilçe eğitim örgütü de kaymakamlık yoluyla il eğitim örgütüne bağlıdır.

EĞİTİMİN ÜST SİSTEMLERİ

ÖZET

Osmanlı Devleti'nde öğretimin örgütlenmesi ve merkezileşmesinin ilk belirtileri Tanzimat'tan sonra görülmeye başlamış; ilk kapsamlı merkezileşme 1869 Genel Eğitim Tüzüğü ile oluşmuş; Cumhuriyet döneminde de merkezileşme kesinleşmiştir.

Yirmibirinci Yüzyıl'a gelindiğinde, çoğalan okul sayısı dolayısıyla merkezden yönetim zorlaşmış; merkezde yapılan işlerin çoğalmasıyla bakanlık olabildiğince büyümüş ve çekip çevrilemeyecek denli hantal bir örgüte dönüşmüştür.

Merkez örgütünün dirik bir yapıya kavuşturulması için küçülmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bunun için merkezde yapılan bazı işlerin taşraya doğru kaydırılması gerekecektir.

Eğitim sisteminin merkez örgütü ile okul örgütü arasındaki yetke akımının dengeli olması için bazı görüşler ortaya atılmaktadır. Bu konu bazı milli eğitim şûralarının da konusu olmuştur.

Türk Eğitim Sistemi'nin üst sistemleri olan Milli Eğitim Bakanlığı'nın, Yükseköğretim Kurulu'nun ve Üniversitelerarası Kurul'un görevleri, ilgili yasalarda gösterilmiştir.